

Početna Stranica > ... > Obiteljskopравни Predmeti I Nasljeđivanje > Razvod Braka I Zakonska Rastava Germany

Razvod braka i zakonska rastava

 Njemačka

Sadržaj omogućio

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Koji su uvjeti za dobivanje razvoda?

U skladu s člankom 1564. prvom rečenicom Građanskog zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch*) brak se može razvrgnuti razvodom samo na temelju sudske odluke na zahtjev jednog ili obaju bračnih drugova.

Brak se može razvrgnuti ako su bračni odnosi trajno narušeni (članak 1565. stavak 1. prva rečenica Građanskog zakonika). Smatra se da su bračni odnosi trajno narušeni ako bračni drugovi više ne žive zajedno i ako se ne očekuje da će ponovno živjeti u bračnoj zajednici (članak 1565. stavak 1. druga rečenica Građanskog zakonika). To ovisi o trenutačnom stanju braka i prognozi za budućnost. Ako bračni drugovi žive odvojeno kraće od godine dana, brak se može razvrgnuti razvodom samo ako bi nastavak braka podnositelju zahtjeva bio nerazumno opterećenje zbog osobnosti drugog bračnog druga (članak 1565. stavak 2. Građanskog zakonika). Zakonodavac je utvrdio sljedeće neoborive pretpostavke za trajno narušene bračne odnose:

- Bračni drugovi već godinu dana žive odvojeno i oboje podnose zahtjev za razvod ili tuženik pristaje na razvod (članak 1566. stavak 1. Građanskog zakonika).
- Bračni drugovi već tri godine žive odvojeno (članak 1566. stavak 2. Građanskog zakonika).

Smatra se da bračni drugovi žive odvojeno ako nemaju zajedničko kućanstvo i ako ga jedan od njih očito ne namjerava zasnovati jer odbija živjeti u bračnoj zajednici (članak 1567. stavak 1. prva rečenica Građanskog zakonika).

2 oji su razlozi razvoda?

Trajno narušeni bračni odnosi jedina su osnova za razvod koja je priznata u njemačkom zakonodavstvu. Razvod se ne može temeljiti na krivnji samo jednog bračnog druga.

3 Koje su pravne posljedice razvoda s obzirom na:

3.1 osobne odnose između supružnika (npr. prezime)

Razvedeni bračni drug zadržava bračno prezime (članak 1355. stavak 5. prva rečenica Građanskog zakonika). Bračni drugovi mogu dati izjavu matičnom uredu i ponovno uzeti rođeno prezime ili prezime koje su imali prije uzimanja bračnog prezimena ili mogu dodati rođeno prezime ili prezime koje su imali u trenutku uzimanja bračnog prezimena ispred ili iza bračnog prezimena (članak 1355. stavak 5. druga rečenica Građanskog zakonika).

3.2 podjelu imovine supružnika

3.2.1 Dodjela stambenog prostora i kućanskih predmeta

Kad je riječ o zajedničkom stambenom prostoru nakon razvoda, u skladu s člankom 1568.a Građanskog zakonika

načelno se primjenjuje sljedeće: bračni drug kojemu je stambeni prostor potrebniji može od drugog bračnog druga zatražiti da mu ga dodijeli. U tom se slučaju moraju uzeti u obzir najbolji interesi djece koja žive u tom kućanstvu i okolnosti obaju bračnih drugova. Međutim, može mu se dodijeliti i prema načelu pravičnosti iz drugih razloga.

Kad je riječ o unajmljenom smještaju, bračni drug kojemu je dodijeljen stambeni prostor stupa u zakupni odnos koji je zasnovao drugi bračni drug koji mu mora dodijeliti stambeni prostor ili ostaje sam u zakupnom odnosu koji su zasnovala oba bračna druga (članak 1568.a stavak 3. Građanskog zakonika).

Kad je riječ o vlasništvu nad stambenim prostorom, primjenjuje se sljedeće:

- Ako je samo jedan od bračnih drugova (samostalno ili zajedno s trećom osobom) vlasnik bivšeg stambenog prostora, drugi bračni drug može tražiti da mu se taj prostor dodijeli samo u iznimnim slučajevima, ponajprije ako je to nužno kako bi se izbjegle nepravedne poteškoće (vidjeti članak 1568.a stavak 2. Građanskog zakonika).
- Ako je stambeni prostor u zajedničkom vlasništvu bračnih drugova, primjenjuju se načela navedena na početku članka 1568.a Građanskog zakonika.

U oba slučaja i bračni drug koji ima pravo da mu se dodijeli stambeni prostor i osoba koja ima pravo stupiti u zakupni odnos imaju pravo tražiti zasnivanje zakupnog odnosa pod uobičajenim uvjetima na tom području.

Kad je riječ o kućanskim predmetima, potrebno je razlikovati predmete u zajedničkom vlasništvu bračnih drugova i one koji pripadaju samo jednom od njih. Prema članku 1568.b Građanskog zakonika bračni drug kojemu su potrebni kućanski predmeti u zajedničkom vlasništvu može od drugog bračnog druga zatražiti da mu ih dodijeli i prenese. Kao i u slučaju zajedničkog stambenog prostora (članak 1568.a Građanskog zakonika), moraju se uzeti u obzir najbolji interesi djece koja žive u tom kućanstvu i okolnosti bračnih drugova, pri čemu se dodjela i prijenos mogu temeljiti i na načelu pravičnosti iz drugih razloga.

To za sobom povlači sljedeće pravne posljedice:

- Ako su kućanski predmeti u zajedničkom vlasništvu, bračni drug koji prenosi vlasništvo nad kućanskim predmetom u skladu s člankom 1568.b stavkom 1. Građanskog zakonika može tražiti primjerenu naknadu (članak 1568.b stavak 3. Građanskog zakonika).
- Drugi bračni drug nema pravo na kućanske predmete koji pripadaju samo jednom bračnom drugu.

3.2.2 Izjednačavanje bračne stečevine

Prema njemačkom pravu bračni drugovi žive pod režimom zajednice bračne stečevine osim ako se ne dogovore drukčije u bračnom ugovoru (članak 1363. stavak 1. Građanskog zakonika). Pojedinačna imovina bračnih drugova ne postaje zajednička. Međutim, u skladu s člankom 1363. stavkom 2. drugom rečenicom Građanskog zakonika bračna stečevina koju bračni drugovi steknu u braku izjednačava se u slučaju prestanka zajednice bračne stečevine.

U slučaju razvoda bračna stečevina izjednačava se u skladu s člancima od 1373. do 1390. Građanskog zakonika.

„Bračna stečevina” znači iznos za koji vrijednost konačne imovine bračnog druga premašuje vrijednost početne imovine (članak 1373. Građanskog zakonika).

„Početna imovina” znači imovina koja pripada bračnom drugu na početku imovinskog režima nakon odbitka obveza (članak 1374. stavak 1. Građanskog zakonika). Prema članku 1374. stavku 2. Građanskog zakonika to obuhvaća (nakon odbitka obveza) imovinu koju bračni drug stekne nakon početka imovinskog režima i za vrijeme braka zbog smrti ili na temelju budućeg nasljednog prava, u obliku dara ili doprinosa roditelja u mjeri u kojoj se u tim okolnostima ne smatra dohotkom („povlaštena početna imovina”).

„Konačna imovina” znači imovina koja pripada bračnom drugu na kraju imovinskog režima nakon odbitka obveza (članak 1375. stavak 1. Građanskog zakonika). „Nelojalno smanjenje imovine” ne uzima se u obzir pri izračunu konačne imovine. To znači da se konačna imovina povećava za iznos za koji je njezina vrijednost umanjena zbog nelojalnog smanjenja imovine (članak 1375. stavak 2. Građanskog zakonika). Referentni datum za izračun konačne imovine datum je na koji sud primi zahtjev za razvod braka (članak 1384. Građanskog zakonika).

Prema članku 1378. stavku 1. Građanskog zakonika, ako bračna stečevina jednog bračnog druga premašuje bračnu stečevinu drugog bračnog druga, polovina viška isplaćuje se drugom bračnom drugu kao novčani iznos za izjednačavanje.

U iznimnim slučajevima i na zahtjev vjerovnika obiteljski sud može naložiti da se na bračnog druga koji ima pravo na izjednačavanje prenese pojedinačna imovina (članak 1383. Građanskog zakonika). Međutim, to je moguće samo u sljedećim slučajevima:

- To je nužno da se bračnom drugu koji ima pravo na izjednačavanje ne bi nanijela velika nepravda.
- To se može razumno očekivati od osobe koja mora podmiriti zahtjev za izjednačavanje.

Vrijednost te prenesene imovine prebija se sa zahtjevom za izjednačavanje.

Odredbe članaka od 1373. do 1390. Građanskog zakonika o izjednačavanju bračne stečevine ne primjenjuju se ako su se bračni drugovi u javnobilježničkoj ispravi odlučili za jedan od sljedećih imovinskih režima (članak 1410. Građanskog zakonika):

- odvajanje imovine (članak 1414. Građanskog zakonika)
- zajednicu imovine (članci od 1415. do 1518. Građanskog zakonika)
- neobvezni režim zajednice bračne stečevine (članak 1519. Građanskog zakonika).

3.2.3 Mirovinska prava bračnih drugova

Mirovinska prava koja su bračni drugovi stekli za vrijeme braka (npr. prava na naknade iz zakonskog mirovinskog sustava, službeničkog mirovinskog sustava, mirovinskog sustava za slobodna zanimanja, strukovnog mirovinskog sustava ili privatnog sustava starosnih i invalidskih mirovina) u svakom se slučaju dijele ravnomjerno u slučaju razvoda braka izjednačavanjem mirovinskih prava. Time se osigurava da oba bračna druga jednako dijele prava koja su stekli tijekom braka te da svaki bračni drug ostvaruje neovisna mirovinska prava.

3.3 maloljetnu djecu supružnika

3.3.1 Roditeljska odgovornost

Ako roditelji imaju zajedničku roditeljsku odgovornost, nastavljaju je ostvarivati i nakon razvoda. Osim kad je dijete u opasnosti, sud neće razmatrati pitanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti niti će o njemu odlučivati dok jedan od roditelja ne podnese obiteljskom sudu zahtjev da se pravo na ostvarivanje cijele ili dijela roditeljske odgovornosti prenese samo na njega. Takav se zahtjev mora odobriti ako je drugi roditelj suglasan i ako mu se dijete koje ima najmanje 14 godina ne protivi ili ako je prekid zajedničkog ostvarivanja roditeljske odgovornosti i prijenos na roditelja koji je podnio zahtjev u najboljem interesu djeteta (vidjeti članak 1671. stavak 1. Građanskog zakonika).

Dijete ima pravo na kontakt. Oba roditelja imaju pravo i obvezu održavati kontakt s djetetom (članak 1684. stavak 1. Građanskog zakonika). U njemačkom pravu općenito se pretpostavlja da je u najboljem interesu djeteta da je u kontaktu s oba roditelja. To se primjenjuje neovisno o dodjeli roditeljske odgovornosti. Sudovi obično odlučuju o kontaktu nakon zakonske rastave ili razvoda tek ako jedna od stranaka u postupku podnese zahtjev. Međutim, sud može odrediti način ostvarivanja prava na kontakt i po službenoj dužnosti ako je to nužno za dobrobit djeteta.

3.3.2 Pravo na uzdržavanje

Roditelji su dužni uzdržavati djecu (članak 1601. Građanskog zakonika). Djeca imaju pravo na uzdržavanje ako se ne mogu sama uzdržavati (članak 1602. Građanskog zakonika). Dužnost roditelja da uzdržavaju djecu ovisi o njihovoj sposobnosti plaćanja (članak 1603. Građanskog zakonika). Međutim, dužnost roditelja da uzdržavaju maloljetnike ili djecu mlađu od 21 godine koja žive u kućanstvu tumači se u širem smislu, odnosno kad je riječ o sposobnosti plaćanja, uzima se u obzir ostvarivi, a ne samo raspoloživi dohodak (članak 1603. stavak 2. Građanskog zakonika). Roditelji moraju plaćati uzdržavanje za djecu razmjerno svojoj mogućnosti zarade i svojim financijskim prilikama. Međutim, roditelj koji se brine o djetetu u pravilu ispunjava svoju obvezu uzdržavanja brigom o djetetu i njegovim odgojem (članak 1606. stavak 3. Građanskog zakonika). Stoga je nakon razvoda roditelja u pravilu samo roditelj u čijem kućanstvu dijete ne živi obavezan plaćati novčanu naknadu za

uzdržavanje (članak 1612.a stavak 1. prva rečenica Građanskog zakonika).

Uzdržavanje djeteta obuhvaća sve njegove životne potrebe, uključujući troškove odgovarajućeg obrazovanja (članak 1610. Građanskog zakonika).

3.4 obvezu plaćanja naknade za uzdržavanje drugom supružniku?

Bračni drugovi moraju sami zarađivati za život nakon razvoda (članak 1569. Građanskog zakonika). Dakle, moraju pronaći odgovarajuće plaćeno zaposlenje (članak 1574. stavak 1. Građanskog zakonika). Kad je to potrebno da bi pronašli odgovarajuće plaćeno zaposlenje, moraju se obrazovati, dodatno osposobljavati ili prekvalificirati ako postoji vjerojatnost da će to obrazovanje uspješno završiti (članak 1574. stavak 3. Građanskog zakonika).

Međutim, razvedeni bračni drugovi imaju pravo na uzdržavanje u sljedećim okolnostima:

- ako i u mjeri u kojoj se od njih ne može očekivati da će pronaći plaćeno zaposlenje jer se brinu o djetetu za koje dijele roditeljsku odgovornost (članak 1570. Građanskog zakonika) ili zbog bolesti ili drugih tegoba ili tjelesnih ili mentalnih smetnji (članak 1572. Građanskog zakonika)
- ako i u mjeri u kojoj se od njih više ne može očekivati da će pronaći plaćeno zaposlenje zbog svoje dobi u određenom trenutku, posebno u trenutku razvoda ili prestanka brige o djetetu bračnih drugova ili njegova odgoja (članak 1571. Građanskog zakonika)
- ako sudjeluju, i u mjeri u kojoj sudjeluju, u obrazovanju, daljnjem osposobljavanju ili prekvalificiranju kako bi nadoknadili nedostatke u svojem obrazovanju ili one nastale zbog braka; moraju što prije započeti obrazovanje, daljnje osposobljavanje ili prekvalifikaciju kako bi mogli pronaći odgovarajuće plaćeno zaposlenje koje će im dugoročno osigurati sredstva za život, pri čemu se očekuje da će uspješno završiti obrazovanje (članak 1575. Građanskog zakonika)
- ako i u mjeri u kojoj ne mogu pronaći odgovarajuće plaćeno zaposlenje nakon razvoda (članak 1573. stavak 1. Građanskog zakonika)
- ako i u mjeri u kojoj se od njih ne može očekivati da će pronaći plaćeno zaposlenje iz drugih ozbiljnih razloga, pa bi bilo izrazito nerazumno da odbiju uzdržavanje kad se uzmu u obzir interesi obaju bračnih drugova (članak 1576. Građanskog zakonika)
- u mjeri u kojoj je dohodak od odgovarajućeg plaćenog zaposlenja nedovoljan za pokrivanje svih troškova uzdržavanja (članak 1573. stavak 2. Građanskog zakonika).

Iznos uzdržavanja određuje se ovisno o životnim uvjetima u braku i ujedno obuhvaća troškove odgovarajućeg osiguranja u slučaju bolesti i potrebe za skrbi te, u određenim okolnostima, starosti i smanjene sposobnosti zarađivanja (članak 1578. Građanskog zakonika). Ako bračni drug koji mora plaćati uzdržavanje zbog zarade, financijskih okolnosti i drugih obveza ne može uzdržavati stranku koja ima pravo na uzdržavanje bez ugrožavanja vlastitog odgovarajućeg uzdržavanja, mora plaćati uzdržavanje u mjeri u kojoj je to razumno s obzirom na potrebe i sposobnost zarađivanja te financijske okolnosti razvedenih bračnih drugova (članak 1581. prva rečenica Građanskog zakonika). U svakom slučaju potrebno je voditi računa o potrebama bračnog druga koji je obavezan plaćati uzdržavanje, pri čemu se te potrebe temelje na životnim uvjetima u braku.

Iznos naknade za uzdržavanje može se smanjiti i/ili se plaćanje uzdržavanja može vremenski ograničiti ako bi nastavak plaćanja uzdržavanja bez ograničenja bio nepravedan (članak 1578.b Građanskog zakonika). Mogućnost smanjenja/ograničenja u skladu s člankom 1578.b Građanskog zakonika posebno se odnosi na njegove članke od 1570. do 1573., pri čemu u skladu s člankom 1570. načelo pravičnosti nužno za produljenje uzdržavanja za skrb o djeci nakon djetetova trećeg rođendana iz razloga povezanih s djetetom ili roditeljima čini posebnu odredbu o vremenskom ograničenju.

Interesi djeteta bračnih drugova povjerenog bračnom drugu koji ima pravo na uzdržavanje za skrb o djetetu i njegov odgoj moraju se uzeti u obzir pri ocjeni na temelju članka 1578.b Građanskog zakonika. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir koliko su nedostaci nastali zbog braka utjecali na mogućnost bračnog druga da se sam uzdržava. O nedostacima se govori ako je dohodak bračnog druga koji ima pravo na uzdržavanje niži nego što bi bio da brak nikada nije sklopljen. U skladu s člankom 1578.b stavkom 1. trećom rečenicom Građanskog zakonika takvi nedostaci mogu prije svega proizići iz skrbi o djeci i vođenja kućanstva te plaćenog zaposlenja. Kad se ocjenjuju nedostaci proizišli iz braka, cjelovita procjena mora obuhvaćati sve okolnosti pojedinog slučaja, uključujući trajanje braka.

4 Što pravni pojam „zakonska rastava” znači u praksi?

Bračni drugovi mogu živjeti odvojeno, ako tako žele, bez posebnih formalnosti. Članci od 1361. do 1361.b Građanskog zakonika sadržavaju odredbe o trajanju odvojenog života (vidjeti 6. pitanje).

5 Koji su uvjeti za zakonsku rastavu?

Bračni drugovi moraju živjeti odvojeno. Smatra se da bračni drugovi žive odvojeno ako nemaju zajedničko kućanstvo i ako ga jedan od njih očito ne namjerava zasnovati jer odbija živjeti u bračnoj zajednici. Smatra se da bračni odnos više ne postoji čak i ako bračni drugovi žive odvojeno u bračnom domu (članak 1567. stavak 1. Građanskog zakonika).

6 Koje su pravne posljedice zakonske rastave?

Ako bračni drugovi žive odvojeno ili jedan od njih namjerava živjeti odvojeno, jedan bračni drug može zatražiti da mu drugi dodijeli cijeli ili dio bračnog doma na isključivo korištenje pod uvjetom da je to nužno za sprečavanje nerazumnih poteškoća (članak 1361.b Građanskog zakonika). Ako bračni drug koji primi taj zahtjev nezakonito i namjerno nanese drugom bračnom drugu tjelesnu ozljedu, naškodi zdravlju, oduzme slobodu odnosno nezakonito zaprijeti time ili smrću, zajednički dom općenito se dodjeljuje na isključivo korištenje.

Kad bračni drugovi žive odvojeno, može se urediti i podjela kućanskih predmeta (članak 1361.a Građanskog zakonika). Bilo koji bračni drug može tražiti o drugoga da mu da kućanske predmete koji mu pripadaju. Međutim, mora dopustiti drugom bračnom drugu da ih koristi ako mu trebaju za održavanje novog odvojenog kućanstva i taj je prijenos pravičan u određenim okolnostima (npr. prijenos perilice rublja na bračnog druga s kojim žive djeca). Bračni drugovi međusobno raspodjeljuju kućanske predmete u zajedničkom vlasništvu u skladu s načelima pravičnosti. Osim ako se drukčije ne dogovore, to ne utječe na vlasništvo nad kućanskim predmetima.

Osim toga, dok bračni drugovi žive odvojeno, jedan bračni drug može od drugoga zahtijevati odgovarajuće uzdržavanje s obzirom na životni standard i zaradu bračnih drugova te njihovu situaciju u pogledu imovine, u skladu s člankom 1361. Građanskog zakonika. Plaćanje uzdržavanja dok bračni drugovi žive odvojeno proizlazi iz bračne solidarnosti, a svrha mu je osigurati da rastava ne prouzroči poteškoće bračnim drugovima. Osim toga, to omogućuje bračnim drugovima da nastave bračni život, bez obzira na ekonomska ograničenja. Prema tome, bračni su drugovi i dalje odgovorni jedno za drugo u razmjerno velikoj mjeri, što znači da postoje samo ograničeni zahtjevi u pogledu ekonomske samostalnosti i obveze zarađivanja za život. Bračni drug koji živi odvojeno ima pravo na uzdržavanje ako nije u mogućnosti ispuniti svoje potrebe iz svojeg dohotka i imovine.

7 Što izraz „poništenje braka” znači u praksi?

U njemačkom obiteljskom pravu ne postoji „poništaj braka”.

Međutim, prema članku 1303. drugoj rečenici Građanskog zakonika brak se ne može sklopiti s osobom mlađom od 16 godina. U takvim slučajevima obiteljski sud može proglasiti brak nevaljanim.

Brak se može i poništiti sudskom odlukom na temelju zahtjeva (članak 1313. i dalje Građanskog zakonika).

Postupak za poništaj ili proglašavanje braka nevaljanim rijetko se provodi u praksi.

8 Koji su uvjeti za poništenje braka?

Razlozi za poništaj braka jesu kršenje zakona ili povučena suglasnost za sklapanje braka. Iscrpan popis nalazi se u članku 1314. Građanskog zakonika.

9 Koje su pravne posljedice poništenja braka?

Brak se razvrgava kad odgovarajuća odluka postane konačna i obvezujuća (članak 1313. druga rečenica Građanskog zakonika). Posljedice poništaja braka samo su djelomično određene odredbama o razvodu (u slučajevima iz članka 1318. Građanskog zakonika).

10 Postoje li načini alternativnog izvansudskog rješavanja pitanja povezanih s razvodom bez obraćanja sudu?

U slučaju razvoda, roditelji imaju pravo na savjet ureda za dobrobit mladih (Jugendamt) u okviru službi za djecu i mlade. Tim se savjetima pomaže roditeljima koji su rastavljeni ili razvedeni da stvore uvjete za ostvarivanje svoje roditeljske odgovornosti na način usmjeren na najbolje interese djeteta ili mlade osobe. Roditeljima se pomaže da izrade plan ostvarivanja roditeljske odgovornosti koji se temelji na međusobnom dogovoru, uz odgovarajuće sudjelovanje dotičnog djeteta ili mlade osobe. Baza podataka svih centara za savjetovanje dostupna je na <https://www.dajeb.de/>. Isto je tako moguće riješiti sukobe i postići sporazumno rješenje s pomoću mirenja. Više informacija o obiteljskom mirenju dostupno je na <https://www.bafm-mediation.de/>.

11 Gdje trebam podnijeti zahtjev (molbu) za razvod/zakonsku rastavu/poništenje braka? Koje formalnosti treba poštovati i koje dokumente moram priložiti zahtjevu?

U njemačkom pravu postoji samo razvrgnuće braka (razvod), poništaj braka i utvrđivanje postojanja odnosno nepostojanja braka između bračnih drugova (članak 121. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*)).

Zahtjev povezan s bračnim pitanjima općenito se mora podnijeti u odjelu za obiteljsko pravo lokalnih (obiteljskih) sudova (članak 23.b Zakona o ustrojstvu sudova (*Gerichtsverfassungsgesetz*), članak 111. stavak 1. i članak 121. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima). Mjesna nadležnost temelji se na članku 122. tog zakona. Bračne drugove mora zastupati odvjetnik (članak 114. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima).

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Osoba čije su osobne i financijske okolnosti takve da si ne može priuštiti trošak vođenja postupka ili koja si može priuštiti plaćanje samo dijela troškova ili samo plaćanje u obrocima, može podnijeti zahtjev za pravnu pomoć u postupku pred obiteljskim sudom. Odobrenje je uvjetovano planiranim pravnim postupkom ili obranom za koju postoji dovoljna vjerojatnost da će uspjeti i koja se ne čini zlonamjernom. Time se osigurava pristup sudu osobama koje su u financijski nepovoljnijem položaju. Ovisno o dostupnom dohotku ili imovini pravna pomoć pokriva cijeli ili dio doprinosa stranke sudskim troškovima. Troškovi pravnog zastupanja pokrivaju se ako sud dodijeli odvjetnika. Dodatne informacije možete pronaći u brošuri o pravnoj pomoći i savjetovanju *Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe* na internetskoj stranici Saveznog ministarstva pravosuđa na adresi <https://www.bmj.de/>.

13 Je li moguće uložiti žalbu na odluku povezanu s razvodom/zakonskom rastavom/poništenjem braka?

U skladu s člankom 58. i dalje Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima, protiv odluke o razvodu ili poništaju braka može se podnijeti žalba. O žalbi odlučuje visoki zemaljski sud (*Oberlandesgericht*). Zastupanje po odvjetniku obvezno je i u ovom slučaju.

14 Što treba učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala odluka o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici?

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima prije 1. kolovoza 2022.:

Takva se odluka (osim ako je izdana u Danskoj) automatski priznaje u Njemačkoj u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. (Uredba Bruxelles II.a), odnosno bez posebnog postupka priznavanja. Prema Uredbi Bruxelles II.a općenito je propisano da postupci za razvod, zakonsku rastavu, poništaj ili proglašenje ništavnosti braka moraju biti pokrenuti nakon 1. ožujka 2001. (vidjeti članak 64. Uredbe Bruxelles II.a

za iznimke od tog pravila). Na starije postupke prvenstveno se primjenjuje Uredba Bruxelles II., koja je prethodila Uredbi Bruxelles II.a.

Za odluke iz Danske obično je i dalje potreban poseban postupak priznavanja u skladu s člankom 107. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima.

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima 1. kolovoza 2022. ili nakon tog datuma:

Takva se odluka (osim ako je izdana u Danskoj) automatski priznaje u Njemačkoj u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. (Uredba Bruxelles II.b), odnosno bez posebnog postupka priznavanja.

Valja napomenuti da se prema Uredbi Bruxelles II.b automatski priznaju i javne isprave službeno sastavljene ili upisane i sporazumi upisani 1. kolovoza 2022. ili nakon tog datuma o stvarima povezanim s razvodom i zakonskom rastavom koji imaju pravno obvezujući učinak u izvornoj državi članici.

15 Kojem se sudu moram obratiti kako bih se usprotivio priznavanju odluke o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici? Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima?

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima prije 1. kolovoza 2022.:

Ako se primjenjuje Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003., odlučivanje o zahtjevu za nepriznavanje takve odluke u načelu je u nadležnosti lokalnog (obiteljskog) suda podložnog teritorijalnoj nadležnosti visokog zemaljskog suda u okrugu u kojem:

- tuženik ima uobičajeno boravište ili
- ako se ne primjenjuje takva nadležnost, postoji očiti interes za utvrđivanje ili potreba za skrbi
- ili u suprotnom nadležnost ima Obiteljski sud u Pankowu.

Iznimka postoji u Donjoj Saskoj, u kojoj je nadležnost za sva tri okruga visokih zemaljskih sudova centralizirana na Općinskom sudu u Celleu.

Primjenjuju se postupovni uvjeti iz odredaba verzije Zakona o međunarodnom obiteljskopravnom postupku na snazi od 31. srpnja 2022. u vezi s odredbama Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima i Zakona o parničnom postupku.

Valja napomenuti da se isti postupak općenito primjenjuje i na zahtjeve za nepriznavanje službeno sastavljene ili upisane javne isprave ili za nepriznavanje upisanog sporazuma o pitanjima povezanim s razvodom i zakonskom rastavom.

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima 1. kolovoza 2022. ili nakon tog datuma:

Ako se primjenjuje Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019., odlučivanje o zahtjevu za nepriznavanje takve odluke u načelu je u nadležnosti lokalnog (obiteljskog) suda podložnog teritorijalnoj nadležnosti visokog zemaljskog suda u okrugu u kojem:

- tuženik ima uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka ili
- ako se ne primjenjuje takva nadležnost, postoji očiti interes za utvrđivanje ili potreba za skrbi
- ili u suprotnom nadležnost ima Obiteljski sud u Pankowu.

Iznimka postoji u Donjoj Saskoj, u kojoj je nadležnost za sva tri okruga visokih zemaljskih sudova centralizirana na Općinskom sudu u Celleu.

Primjenjuju se postupovni uvjeti iz odredaba Zakona o međunarodnom obiteljskopravnom postupku u vezi s odredbama Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima.

16 Koje zakonodavstvo u vezi s razvodom sud primjenjuje u postupcima između supružnika koji ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

U Njemačkoj i trenutačno 16 drugih država članica Europske unije pravo koje se primjenjuje na razvod braka u slučajevima sukoba zakona uređeno je odredbama Uredbe Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Uredba Rim III). Pravo određeno na temelju Uredbe Rim III primjenjuje se bez obzira na to je li riječ o pravu države članice sudionice.

Ova internetska stranica dio je portala [Your Europe](#).

Zanima nas vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

1 Koji su uvjeti za dobivanje razvoda?

U skladu s člankom 1564. prvom rečenicom Građanskog zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch*) brak se može razvrgnuti razvodom samo na temelju sudske odluke na zahtjev jednog ili obaju bračnih drugova.

Brak se može razvrgnuti ako su bračni odnosi trajno narušeni (članak 1565. stavak 1. prva rečenica Građanskog zakonika). Smatra se da su bračni odnosi trajno narušeni ako bračni drugovi više ne žive zajedno i ako se ne očekuje da će ponovno živjeti u bračnoj zajednici (članak 1565. stavak 1. druga rečenica Građanskog zakonika). To ovisi o trenutačnom stanju braka i prognozi za budućnost. Ako bračni drugovi žive odvojeno kraće od godine dana, brak se može razvrgnuti razvodom samo ako bi nastavak braka podnositelju zahtjeva bio nerazumno opterećenje zbog osobnosti drugog bračnog druga (članak 1565. stavak 2. Građanskog zakonika). Zakonodavac je utvrdio sljedeće neoborive pretpostavke za trajno narušene bračne odnose:

- Bračni drugovi već godinu dana žive odvojeno i oboje podnose zahtjev za razvod ili tuženik pristaje na razvod (članak 1566. stavak 1. Građanskog zakonika).
- Bračni drugovi već tri godine žive odvojeno (članak 1566. stavak 2. Građanskog zakonika).

Smatra se da bračni drugovi žive odvojeno ako nemaju zajedničko kućanstvo i ako ga jedan od njih očito ne namjerava zasnovati jer odbija živjeti u bračnoj zajednici (članak 1567. stavak 1. prva rečenica Građanskog zakonika).

2 oji su razlozi razvoda?

Trajno narušeni bračni odnosi jedina su osnova za razvod koja je priznata u njemačkom zakonodavstvu. Razvod se ne može temeljiti na krivnji samo jednog bračnog druga.

3 Koje su pravne posljedice razvoda s obzirom na:

3.1 osobne odnose između supružnika (npr. prezime)

Razvedeni bračni drug zadržava bračno prezime (članak 1355. stavak 5. prva rečenica Građanskog zakonika). Bračni drugovi mogu dati izjavu matičnom uredu i ponovno uzeti rođeno prezime ili prezime koje su imali prije uzimanja bračnog prezimena ili mogu dodati rođeno prezime ili prezime koje su imali u trenutku uzimanja bračnog prezimena ispred ili iza bračnog prezimena (članak 1355. stavak 5. druga rečenica Građanskog zakonika).

3.2 podjelu imovine supružnika

3.2.1 Dodjela stambenog prostora i kućanskih predmeta

Kad je riječ o zajedničkom stambenom prostoru nakon razvoda, u skladu s člankom 1568.a Građanskog zakonika

načelno se primjenjuje sljedeće: bračni drug kojemu je stambeni prostor potrebniji može od drugog bračnog druga zatražiti da mu ga dodijeli. U tom se slučaju moraju uzeti u obzir najbolji interesi djece koja žive u tom kućanstvu i okolnosti obaju bračnih drugova. Međutim, može mu se dodijeliti i prema načelu pravičnosti iz drugih razloga.

Kad je riječ o unajmljenom smještaju, bračni drug kojemu je dodijeljen stambeni prostor stupa u zakupni odnos koji je zasnovao drugi bračni drug koji mu mora dodijeliti stambeni prostor ili ostaje sam u zakupnom odnosu koji su zasnovala oba bračna druga (članak 1568.a stavak 3. Građanskog zakonika).

Kad je riječ o vlasništvu nad stambenim prostorom, primjenjuje se sljedeće:

- Ako je samo jedan od bračnih drugova (samostalno ili zajedno s trećom osobom) vlasnik bivšeg stambenog prostora, drugi bračni drug može tražiti da mu se taj prostor dodijeli samo u iznimnim slučajevima, ponajprije ako je to nužno kako bi se izbjegle nepravedne poteškoće (vidjeti članak 1568.a stavak 2. Građanskog zakonika).
- Ako je stambeni prostor u zajedničkom vlasništvu bračnih drugova, primjenjuju se načela navedena na početku članka 1568.a Građanskog zakonika.

U oba slučaja i bračni drug koji ima pravo da mu se dodijeli stambeni prostor i osoba koja ima pravo stupiti u zakupni odnos imaju pravo tražiti zasnivanje zakupnog odnosa pod uobičajenim uvjetima na tom području.

Kad je riječ o kućanskim predmetima, potrebno je razlikovati predmete u zajedničkom vlasništvu bračnih drugova i one koji pripadaju samo jednom od njih. Prema članku 1568.b Građanskog zakonika bračni drug kojemu su potrebni kućanski predmeti u zajedničkom vlasništvu može od drugog bračnog druga zatražiti da mu ih dodijeli i prenese. Kao i u slučaju zajedničkog stambenog prostora (članak 1568.a Građanskog zakonika), moraju se uzeti u obzir najbolji interesi djece koja žive u tom kućanstvu i okolnosti bračnih drugova, pri čemu se dodjela i prijenos mogu temeljiti i na načelu pravičnosti iz drugih razloga.

To za sobom povlači sljedeće pravne posljedice:

- Ako su kućanski predmeti u zajedničkom vlasništvu, bračni drug koji prenosi vlasništvo nad kućanskim predmetom u skladu s člankom 1568.b stavkom 1. Građanskog zakonika može tražiti primjerenu naknadu (članak 1568.b stavak 3. Građanskog zakonika).
- Drugi bračni drug nema pravo na kućanske predmete koji pripadaju samo jednom bračnom drugu.

3.2.2 Izjednačavanje bračne stečevine

Prema njemačkom pravu bračni drugovi žive pod režimom zajednice bračne stečevine osim ako se ne dogovore drukčije u bračnom ugovoru (članak 1363. stavak 1. Građanskog zakonika). Pojedinačna imovina bračnih drugova ne postaje zajednička. Međutim, u skladu s člankom 1363. stavkom 2. drugom rečenicom Građanskog zakonika bračna stečevina koju bračni drugovi steknu u braku izjednačava se u slučaju prestanka zajednice bračne stečevine.

U slučaju razvoda bračna stečevina izjednačava se u skladu s člancima od 1373. do 1390. Građanskog zakonika.

„Bračna stečevina” znači iznos za koji vrijednost konačne imovine bračnog druga premašuje vrijednost početne imovine (članak 1373. Građanskog zakonika).

„Početna imovina” znači imovina koja pripada bračnom drugu na početku imovinskog režima nakon odbitka obveza (članak 1374. stavak 1. Građanskog zakonika). Prema članku 1374. stavku 2. Građanskog zakonika to obuhvaća (nakon odbitka obveza) imovinu koju bračni drug stekne nakon početka imovinskog režima i za vrijeme braka zbog smrti ili na temelju budućeg nasljednog prava, u obliku dara ili doprinosa roditelja u mjeri u kojoj se u tim okolnostima ne smatra dohotkom („povlaštena početna imovina”).

„Konačna imovina” znači imovina koja pripada bračnom drugu na kraju imovinskog režima nakon odbitka obveza (članak 1375. stavak 1. Građanskog zakonika). „Nelojalno smanjenje imovine” ne uzima se u obzir pri izračunu konačne imovine. To znači da se konačna imovina povećava za iznos za koji je njezina vrijednost umanjena zbog nelojalnog smanjenja imovine (članak 1375. stavak 2. Građanskog zakonika). Referentni datum za izračun konačne imovine datum je na koji sud primi zahtjev za razvod braka (članak 1384. Građanskog zakonika).

Prema članku 1378. stavku 1. Građanskog zakonika, ako bračna stečevina jednog bračnog druga premašuje bračnu stečevinu drugog bračnog druga, polovina viška isplaćuje se drugom bračnom drugu kao novčani iznos za izjednačavanje.

U iznimnim slučajevima i na zahtjev vjerovnika obiteljski sud može naložiti da se na bračnog druga koji ima pravo na izjednačavanje prenese pojedinačna imovina (članak 1383. Građanskog zakonika). Međutim, to je moguće samo u sljedećim slučajevima:

- To je nužno da se bračnom drugu koji ima pravo na izjednačavanje ne bi nanijela velika nepravda.
- To se može razumno očekivati od osobe koja mora podmiriti zahtjev za izjednačavanje.

Vrijednost te prenesene imovine prebija se sa zahtjevom za izjednačavanje.

Odredbe članaka od 1373. do 1390. Građanskog zakonika o izjednačavanju bračne stečevine ne primjenjuju se ako su se bračni drugovi u javnobilježničkoj ispravi odlučili za jedan od sljedećih imovinskih režima (članak 1410. Građanskog zakonika):

- odvajanje imovine (članak 1414. Građanskog zakonika)
- zajednicu imovine (članci od 1415. do 1518. Građanskog zakonika)
- neobvezni režim zajednice bračne stečevine (članak 1519. Građanskog zakonika).

3.2.3 Mirovinska prava bračnih drugova

Mirovinska prava koja su bračni drugovi stekli za vrijeme braka (npr. prava na naknade iz zakonskog mirovinskog sustava, službeničkog mirovinskog sustava, mirovinskog sustava za slobodna zanimanja, strukovnog mirovinskog sustava ili privatnog sustava starosnih i invalidskih mirovina) u svakom se slučaju dijele ravnomjerno u slučaju razvoda braka izjednačavanjem mirovinskih prava. Time se osigurava da oba bračna druga jednako dijele prava koja su stekli tijekom braka te da svaki bračni drug ostvaruje neovisna mirovinska prava.

3.3 maloljetnu djecu supružnika

3.3.1 Roditeljska odgovornost

Ako roditelji imaju zajedničku roditeljsku odgovornost, nastavljaju je ostvarivati i nakon razvoda. Osim kad je dijete u opasnosti, sud neće razmatrati pitanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti niti će o njemu odlučivati dok jedan od roditelja ne podnese obiteljskom sudu zahtjev da se pravo na ostvarivanje cijele ili dijela roditeljske odgovornosti prenese samo na njega. Takav se zahtjev mora odobriti ako je drugi roditelj suglasan i ako mu se dijete koje ima najmanje 14 godina ne protivi ili ako je prekid zajedničkog ostvarivanja roditeljske odgovornosti i prijenos na roditelja koji je podnio zahtjev u najboljem interesu djeteta (vidjeti članak 1671. stavak 1. Građanskog zakonika).

Dijete ima pravo na kontakt. Oba roditelja imaju pravo i obvezu održavati kontakt s djetetom (članak 1684. stavak 1. Građanskog zakonika). U njemačkom pravu općenito se pretpostavlja da je u najboljem interesu djeteta da je u kontaktu s oba roditelja. To se primjenjuje neovisno o dodjeli roditeljske odgovornosti. Sudovi obično odlučuju o kontaktu nakon zakonske rastave ili razvoda tek ako jedna od stranaka u postupku podnese zahtjev. Međutim, sud može odrediti način ostvarivanja prava na kontakt i po službenoj dužnosti ako je to nužno za dobrobit djeteta.

3.3.2 Pravo na uzdržavanje

Roditelji su dužni uzdržavati djecu (članak 1601. Građanskog zakonika). Djeca imaju pravo na uzdržavanje ako se ne mogu sama uzdržavati (članak 1602. Građanskog zakonika). Dužnost roditelja da uzdržavaju djecu ovisi o njihovoj sposobnosti plaćanja (članak 1603. Građanskog zakonika). Međutim, dužnost roditelja da uzdržavaju maloljetnike ili djecu mlađu od 21 godine koja žive u kućanstvu tumači se u širem smislu, odnosno kad je riječ o sposobnosti plaćanja, uzima se u obzir ostvarivi, a ne samo raspoloživi dohodak (članak 1603. stavak 2. Građanskog zakonika). Roditelji moraju plaćati uzdržavanje za djecu razmjerno svojoj mogućnosti zarade i svojim financijskim prilikama. Međutim, roditelj koji se brine o djetetu u pravilu ispunjava svoju obvezu uzdržavanja brigom o djetetu i njegovim odgojem (članak 1606. stavak 3. Građanskog zakonika). Stoga je nakon razvoda roditelja u pravilu samo roditelj u čijem kućanstvu dijete ne živi obavezan plaćati novčanu naknadu za

uzdržavanje (članak 1612.a stavak 1. prva rečenica Građanskog zakonika).

Uzdržavanje djeteta obuhvaća sve njegove životne potrebe, uključujući troškove odgovarajućeg obrazovanja (članak 1610. Građanskog zakonika).

3.4 obvezu plaćanja naknade za uzdržavanje drugom supružniku?

Bračni drugovi moraju sami zarađivati za život nakon razvoda (članak 1569. Građanskog zakonika). Dakle, moraju pronaći odgovarajuće plaćeno zaposlenje (članak 1574. stavak 1. Građanskog zakonika). Kad je to potrebno da bi pronašli odgovarajuće plaćeno zaposlenje, moraju se obrazovati, dodatno osposobljavati ili prekvalificirati ako postoji vjerojatnost da će to obrazovanje uspješno završiti (članak 1574. stavak 3. Građanskog zakonika).

Međutim, razvedeni bračni drugovi imaju pravo na uzdržavanje u sljedećim okolnostima:

- ako i u mjeri u kojoj se od njih ne može očekivati da će pronaći plaćeno zaposlenje jer se brinu o djetetu za koje dijele roditeljsku odgovornost (članak 1570. Građanskog zakonika) ili zbog bolesti ili drugih tegoba ili tjelesnih ili mentalnih smetnji (članak 1572. Građanskog zakonika)
- ako i u mjeri u kojoj se od njih više ne može očekivati da će pronaći plaćeno zaposlenje zbog svoje dobi u određenom trenutku, posebno u trenutku razvoda ili prestanka brige o djetetu bračnih drugova ili njegova odgoja (članak 1571. Građanskog zakonika)
- ako sudjeluju, i u mjeri u kojoj sudjeluju, u obrazovanju, daljnjem osposobljavanju ili prekvalificiranju kako bi nadoknadili nedostatke u svojem obrazovanju ili one nastale zbog braka; moraju što prije započeti obrazovanje, daljnje osposobljavanje ili prekvalifikaciju kako bi mogli pronaći odgovarajuće plaćeno zaposlenje koje će im dugoročno osigurati sredstva za život, pri čemu se očekuje da će uspješno završiti obrazovanje (članak 1575. Građanskog zakonika)
- ako i u mjeri u kojoj ne mogu pronaći odgovarajuće plaćeno zaposlenje nakon razvoda (članak 1573. stavak 1. Građanskog zakonika)
- ako i u mjeri u kojoj se od njih ne može očekivati da će pronaći plaćeno zaposlenje iz drugih ozbiljnih razloga, pa bi bilo izrazito nerazumno da odbiju uzdržavanje kad se uzmu u obzir interesi obaju bračnih drugova (članak 1576. Građanskog zakonika)
- u mjeri u kojoj je dohodak od odgovarajućeg plaćenog zaposlenja nedovoljan za pokrivanje svih troškova uzdržavanja (članak 1573. stavak 2. Građanskog zakonika).

Iznos uzdržavanja određuje se ovisno o životnim uvjetima u braku i ujedno obuhvaća troškove odgovarajućeg osiguranja u slučaju bolesti i potrebe za skrbi te, u određenim okolnostima, starosti i smanjene sposobnosti zarađivanja (članak 1578. Građanskog zakonika). Ako bračni drug koji mora plaćati uzdržavanje zbog zarade, financijskih okolnosti i drugih obveza ne može uzdržavati stranku koja ima pravo na uzdržavanje bez ugrožavanja vlastitog odgovarajućeg uzdržavanja, mora plaćati uzdržavanje u mjeri u kojoj je to razumno s obzirom na potrebe i sposobnost zarađivanja te financijske okolnosti razvedenih bračnih drugova (članak 1581. prva rečenica Građanskog zakonika). U svakom slučaju potrebno je voditi računa o potrebama bračnog druga koji je obavezan plaćati uzdržavanje, pri čemu se te potrebe temelje na životnim uvjetima u braku.

Iznos naknade za uzdržavanje može se smanjiti i/ili se plaćanje uzdržavanja može vremenski ograničiti ako bi nastavak plaćanja uzdržavanja bez ograničenja bio nepravedan (članak 1578.b Građanskog zakonika). Mogućnost smanjenja/ograničenja u skladu s člankom 1578.b Građanskog zakonika posebno se odnosi na njegove članke od 1570. do 1573., pri čemu u skladu s člankom 1570. načelo pravičnosti nužno za produljenje uzdržavanja za skrb o djeci nakon djetetova trećeg rođendana iz razloga povezanih s djetetom ili roditeljima čini posebnu odredbu o vremenskom ograničenju.

Interesi djeteta bračnih drugova povjerenog bračnom drugu koji ima pravo na uzdržavanje za skrb o djetetu i njegov odgoj moraju se uzeti u obzir pri ocjeni na temelju članka 1578.b Građanskog zakonika. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir koliko su nedostaci nastali zbog braka utjecali na mogućnost bračnog druga da se sam uzdržava. O nedostacima se govori ako je dohodak bračnog druga koji ima pravo na uzdržavanje niži nego što bi bio da brak nikada nije sklopljen. U skladu s člankom 1578.b stavkom 1. trećom rečenicom Građanskog zakonika takvi nedostaci mogu prije svega proizići iz skrbi o djeci i vođenja kućanstva te plaćenog zaposlenja. Kad se ocjenjuju nedostaci proizišli iz braka, cjelovita procjena mora obuhvaćati sve okolnosti pojedinog slučaja, uključujući trajanje braka.

4 Što pravni pojam „zakonska rastava” znači u praksi?

Bračni drugovi mogu živjeti odvojeno, ako tako žele, bez posebnih formalnosti. Članci od 1361. do 1361.b Građanskog zakonika sadržavaju odredbe o trajanju odvojenog života (vidjeti 6. pitanje).

5 Koji su uvjeti za zakonsku rastavu?

Bračni drugovi moraju živjeti odvojeno. Smatra se da bračni drugovi žive odvojeno ako nemaju zajedničko kućanstvo i ako ga jedan od njih očito ne namjerava zasnovati jer odbija živjeti u bračnoj zajednici. Smatra se da bračni odnos više ne postoji čak i ako bračni drugovi žive odvojeno u bračnom domu (članak 1567. stavak 1. Građanskog zakonika).

6 Koje su pravne posljedice zakonske rastave?

Ako bračni drugovi žive odvojeno ili jedan od njih namjerava živjeti odvojeno, jedan bračni drug može zatražiti da mu drugi dodijeli cijeli ili dio bračnog doma na isključivo korištenje pod uvjetom da je to nužno za sprečavanje nerazumnih poteškoća (članak 1361.b Građanskog zakonika). Ako bračni drug koji primi taj zahtjev nezakonito i namjerno nanese drugom bračnom drugu tjelesnu ozljedu, naškodi zdravlju, oduzme slobodu odnosno nezakonito zaprijeti time ili smrću, zajednički dom općenito se dodjeljuje na isključivo korištenje.

Kad bračni drugovi žive odvojeno, može se urediti i podjela kućanskih predmeta (članak 1361.a Građanskog zakonika). Bilo koji bračni drug može tražiti o drugoga da mu da kućanske predmete koji mu pripadaju. Međutim, mora dopustiti drugom bračnom drugu da ih koristi ako mu trebaju za održavanje novog odvojenog kućanstva i taj je prijenos pravičan u određenim okolnostima (npr. prijenos perilice rublja na bračnog druga s kojim žive djeca). Bračni drugovi međusobno raspodjeljuju kućanske predmete u zajedničkom vlasništvu u skladu s načelima pravičnosti. Osim ako se drukčije ne dogovore, to ne utječe na vlasništvo nad kućanskim predmetima.

Osim toga, dok bračni drugovi žive odvojeno, jedan bračni drug može od drugoga zahtijevati odgovarajuće uzdržavanje s obzirom na životni standard i zaradu bračnih drugova te njihovu situaciju u pogledu imovine, u skladu s člankom 1361. Građanskog zakonika. Plaćanje uzdržavanja dok bračni drugovi žive odvojeno proizlazi iz bračne solidarnosti, a svrha mu je osigurati da rastava ne prouzroči poteškoće bračnim drugovima. Osim toga, to omogućuje bračnim drugovima da nastave bračni život, bez obzira na ekonomska ograničenja. Prema tome, bračni su drugovi i dalje odgovorni jedno za drugo u razmjerno velikoj mjeri, što znači da postoje samo ograničeni zahtjevi u pogledu ekonomske samostalnosti i obveze zarađivanja za život. Bračni drug koji živi odvojeno ima pravo na uzdržavanje ako nije u mogućnosti ispuniti svoje potrebe iz svojeg dohotka i imovine.

7 Što izraz „poništenje braka” znači u praksi?

U njemačkom obiteljskom pravu ne postoji „poništaj braka”.

Međutim, prema članku 1303. drugoj rečenici Građanskog zakonika brak se ne može sklopiti s osobom mlađom od 16 godina. U takvim slučajevima obiteljski sud može proglasiti brak nevaljanim.

Brak se može i poništiti sudskom odlukom na temelju zahtjeva (članak 1313. i dalje Građanskog zakonika).

Postupak za poništaj ili proglašavanje braka nevaljanim rijetko se provodi u praksi.

8 Koji su uvjeti za poništenje braka?

Razlozi za poništaj braka jesu kršenje zakona ili povučena suglasnost za sklapanje braka. Iscrpan popis nalazi se u članku 1314. Građanskog zakonika.

9 Koje su pravne posljedice poništenja braka?

Brak se razvrgava kad odgovarajuća odluka postane konačna i obvezujuća (članak 1313. druga rečenica Građanskog zakonika). Posljedice poništaja braka samo su djelomično određene odredbama o razvodu (u slučajevima iz članka 1318. Građanskog zakonika).

10 Postoje li načini alternativnog izvansudskog rješavanja pitanja povezanih s razvodom bez obraćanja sudu?

U slučaju razvoda, roditelji imaju pravo na savjet ureda za dobrobit mladih (Jugendamt) u okviru službi za djecu i mlade. Tim se savjetima pomaže roditeljima koji su rastavljeni ili razvedeni da stvore uvjete za ostvarivanje svoje roditeljske odgovornosti na način usmjeren na najbolje interese djeteta ili mlade osobe. Roditeljima se pomaže da izrade plan ostvarivanja roditeljske odgovornosti koji se temelji na međusobnom dogovoru, uz odgovarajuće sudjelovanje dotičnog djeteta ili mlade osobe. Baza podataka svih centara za savjetovanje dostupna je na <https://www.dajeb.de/>. Isto je tako moguće riješiti sukobe i postići sporazumno rješenje s pomoću mirenja. Više informacija o obiteljskom mirenju dostupno je na <https://www.bafm-mediation.de/>.

11 Gdje trebam podnijeti zahtjev (molbu) za razvod/zakonsku rastavu/poništenje braka? Koje formalnosti treba poštovati i koje dokumente moram priložiti zahtjevu?

U njemačkom pravu postoji samo razvrgnuće braka (razvod), poništaj braka i utvrđivanje postojanja odnosno nepostojanja braka između bračnih drugova (članak 121. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*)).

Zahtjev povezan s bračnim pitanjima općenito se mora podnijeti u odjelu za obiteljsko pravo lokalnih (obiteljskih) sudova (članak 23.b Zakona o ustrojstvu sudova (*Gerichtsverfassungsgesetz*), članak 111. stavak 1. i članak 121. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima). Mjesna nadležnost temelji se na članku 122. tog zakona. Bračne drugove mora zastupati odvjetnik (članak 114. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima).

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Osoba čije su osobne i financijske okolnosti takve da si ne može priuštiti trošak vođenja postupka ili koja si može priuštiti plaćanje samo dijela troškova ili samo plaćanje u obrocima, može podnijeti zahtjev za pravnu pomoć u postupku pred obiteljskim sudom. Odobrenje je uvjetovano planiranim pravnim postupkom ili obranom za koju postoji dovoljna vjerojatnost da će uspjeti i koja se ne čini zlonamjernom. Time se osigurava pristup sudu osobama koje su u financijski nepovoljnijem položaju. Ovisno o dostupnom dohotku ili imovini pravna pomoć pokriva cijeli ili dio doprinosa stranke sudskim troškovima. Troškovi pravnog zastupanja pokrivaju se ako sud dodijeli odvjetnika. Dodatne informacije možete pronaći u brošuri o pravnoj pomoći i savjetovanju *Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe* na internetskoj stranici Saveznog ministarstva pravosuđa na adresi <https://www.bmj.de/>.

13 Je li moguće uložiti žalbu na odluku povezanu s razvodom/zakonskom rastavom/poništenjem braka?

U skladu s člankom 58. i dalje Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima, protiv odluke o razvodu ili poništaju braka može se podnijeti žalba. O žalbi odlučuje visoki zemaljski sud (*Oberlandesgericht*). Zastupanje po odvjetniku obvezno je i u ovom slučaju.

14 Što treba učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala odluka o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici?

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima prije 1. kolovoza 2022.:

Takva se odluka (osim ako je izdana u Danskoj) automatski priznaje u Njemačkoj u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. (Uredba Bruxelles II.a), odnosno bez posebnog postupka priznavanja. Prema Uredbi Bruxelles II.a općenito je propisano da postupci za razvod, zakonsku rastavu, poništaj ili proglašenje ništavnosti braka moraju biti pokrenuti nakon 1. ožujka 2001. (vidjeti članak 64. Uredbe Bruxelles II.a

za iznimke od tog pravila). Na starije postupke prvenstveno se primjenjuje Uredba Bruxelles II., koja je prethodila Uredbi Bruxelles II.a.

Za odluke iz Danske obično je i dalje potreban poseban postupak priznavanja u skladu s člankom 107. Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima.

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima 1. kolovoza 2022. ili nakon tog datuma:

Takva se odluka (osim ako je izdana u Danskoj) automatski priznaje u Njemačkoj u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. (Uredba Bruxelles II.b), odnosno bez posebnog postupka priznavanja.

Valja napomenuti da se prema Uredbi Bruxelles II.b automatski priznaju i javne isprave službeno sastavljene ili upisane i sporazumi upisani 1. kolovoza 2022. ili nakon tog datuma o stvarima povezanim s razvodom i zakonskom rastavom koji imaju pravno obvezujući učinak u izvornoj državi članici.

15 Kojem se sudu moram obratiti kako bih se usprotivio priznavanju odluke o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici? Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima?

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima prije 1. kolovoza 2022.:

Ako se primjenjuje Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003., odlučivanje o zahtjevu za nepriznavanje takve odluke u načelu je u nadležnosti lokalnog (obiteljskog) suda podložnog teritorijalnoj nadležnosti visokog zemaljskog suda u okrugu u kojem:

- tuženik ima uobičajeno boravište ili
- ako se ne primjenjuje takva nadležnost, postoji očiti interes za utvrđivanje ili potreba za skrbi
- ili u suprotnom nadležnost ima Obiteljski sud u Pankowu.

Iznimka postoji u Donjoj Saskoj, u kojoj je nadležnost za sva tri okruga visokih zemaljskih sudova centralizirana na Općinskom sudu u Celleu.

Primjenjuju se postupovni uvjeti iz odredaba verzije Zakona o međunarodnom obiteljskopravnom postupku na snazi od 31. srpnja 2022. u vezi s odredbama Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima i Zakona o parničnom postupku.

Valja napomenuti da se isti postupak općenito primjenjuje i na zahtjeve za nepriznavanje službeno sastavljene ili upisane javne isprave ili za nepriznavanje upisanog sporazuma o pitanjima povezanim s razvodom i zakonskom rastavom.

Sljedeće se odnosi na odluke u sudskim postupcima pokrenutima 1. kolovoza 2022. ili nakon tog datuma:

Ako se primjenjuje Uredba Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019., odlučivanje o zahtjevu za nepriznavanje takve odluke u načelu je u nadležnosti lokalnog (obiteljskog) suda podložnog teritorijalnoj nadležnosti visokog zemaljskog suda u okrugu u kojem:

- tuženik ima uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka ili
- ako se ne primjenjuje takva nadležnost, postoji očiti interes za utvrđivanje ili potreba za skrbi
- ili u suprotnom nadležnost ima Obiteljski sud u Pankowu.

Iznimka postoji u Donjoj Saskoj, u kojoj je nadležnost za sva tri okruga visokih zemaljskih sudova centralizirana na Općinskom sudu u Celleu.

Primjenjuju se postupovni uvjeti iz odredaba Zakona o međunarodnom obiteljskopravnom postupku u vezi s odredbama Zakona o postupcima u obiteljskim stvarima i pitanjima nadležnosti u izvanparničnim postupcima.

16 Koje zakonodavstvo u vezi s razvodom sud primjenjuje u postupcima između supružnika koji ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

U Njemačkoj i trenutačno 16 drugih država članica Europske unije pravo koje se primjenjuje na razvod braka u slučajevima sukoba zakona uređeno je odredbama Uredbe Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Uredba Rim III). Pravo određeno na temelju Uredbe Rim III primjenjuje se bez obzira na to je li riječ o pravu države članice sudionice.

Ova internetska stranica dio je portala [Your Europe](#).

Zanima nas vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

■ Posljednji put ažurirano: 26/01/2026

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.